

LANDSJØRÐ

FLEIRI HUNDRAÐ MILLIÓNIR LIGGJA STEINDEYÐAR

Tey sum brúka jørðina í Føroyum, mugu eisini sleppa at eiga hana og tí skulu øll festini einskiljast

Áki Bertholdsen

– Meiri enn helvtin av allari jørð í Føroyum er almenn ogn. Men tað almenna brúkar ikki jørðina til nakað sum helst. Tí er tað betri, at øll tey almennu festini verða einskild, so at tey verða ogn hjá bóndunum, sum røkja jørðina.

Tað staðfestir Jacob Vestergaard, landsstýrismaður í landbúnaðarmálum.

Fríggjadagin fer hann at leggja eina frágreiðing fyri løgtingið um at einskilja landsjørðina og hósðagin 12. februar, verður aðalorðaskiftið um málið.

Á búnaðarstevnuni í Klaksvík herfyri staðfesti Jacob Vestergaard, at spurningurin um at einskilja

almennu jørðina er ikki viðgjørður politiskt í samgonguni, og sosatt er ógreitt, hvørja lagnu, málið fær.

Men sjálvur ivast hann onga løtu í, at tað einasta rætta er at einskilja landsjørðina fyri at sparka lív í nøkur virði, sum annars liggja steindeyð.

Tað er ógvuliga ymiskt, hvussu tey almennu festini eru skipað. Talan kann vera um ein festihaga við einum festara, ella fleiri festarum. Tað er heldur ikki óvanligt við einum blandingini ímillum festijørð og ognarjørð í sama haga. Og so eru tað eisini nógv festi, sum bara eru ein vanligt trøð.

Liggur steindeyð

Men tað almenna ger einki

FYRSTARÆTT

Støða er ikki tikin til, hvussu almenna jørðin skal seljast, men sjálvur heldur Jacob Vestergaard, at bøndurnir, sum sita við jørðini, eiga at fáa fyrstarætt keypa, tí tað er ikki neyðugt at bjóða jørðina út í friari sølu

við alla jørðina, tað eigur og tiskil liggja virði fyri hundræðtals milliúnir steindeyð, sigur landsstýrismaðurin.

– Tað er rætt at geva tey virðini leys, so at eisini tey kunnu koma í umfar í samfelagnum.

– Tað eru festararnir sum brúka jørðina og eg dugi ikki at síggja nakra orsök yvirhøvur, til, at teir, sum brúka jørðina, ikki eisini skulu eiga hana, heldur landsstýrismaðurin.

Sum støðan er nú, kann tann, sum umsitur jørðuna, ikki brúka hana til at skapa nøkur virði burtur úr – og landið fer heldur ikki nakað burtúr.

– Einskilja vit jørðina, fer tað at styrkja munandi um møguleikarnar at reka vinnu, eitt nú kann virðið á jørðini brúkast at seta í veð í sambandi við vinnuligar ætlanir.

– Jørðin er varandi virði og kann sostatt brúkast ættarlið eftir ættarlið.

Landsstýrismaðurin heldur, at sum støðan er nú, er tað

eisini ein stórir trupulleiki hjá teimum vinnurekandi bóndunum.

Teir brúka eitt heilt lív upp á at byggja ein garð upp. Ofta hava fleiri ættarlið brúkt alt sitt lív upp á at byggja ein garð upp, uttan at eiga hann, og sostatt uttan at eiga sjálvt grundarlagið, teir byggja sína vinnu á.

– Nógvir vinnurekandi bøndur lata meg vita, at tað er ringt at fáa fígging til garðin, tí teir kunnu ikki seta jørðina í veð, og tí verða teir noyddir at hefta sjálvir fyri tey lán, tey taka. Tað kann fáa stórar avleiðingar fyri teir, eisini tá ið teir noyðast at hefta fyri skuld, tá ið teir leggja frá sær.

Men Jacob Vestergaard hugsar ikki bara um tey vinnuligu brúkini. Hann heldur eisini, at tey, sum hava tey smærru festini, ella bara eina trøð, og sum hava tað til frítíðartriv, ella sum partvís vinna, eiga at kunna ognar sær jørðina, sum tey ofta hava havt í familjuni í fleiri ættarlið.

– Eg haldi, at tað er ein

rættiliga grundleggjandi fyri bøndurnar, at teir eiga jørðina, teir arbeiða við. Eiga bøndurnir jørðina sjálvir, leggja teir ta orkuna í garðin, sum man altíð leggur í tað, ein eigur sjálvur.

– Eg haldi, at fólk leggja altíð meiri arbeiði í tað, tey eiga sjálvi, tí soleiðis hevur tað altíð verið.

– Tað er ikki tað sama at eiga sum at leiga, leggur hann afturat.

Einskiljast í stigum

Jacob Vestergaard sigur, at tað, hann hugsar sær, at at almenna jørðin verður einskild í stigum.

Í fyrsta lagi kundi hann hugsað sær, at traðirnar verða einskildar. Annað stigið kann vera at einskilja almennu jørðina í blandaðum høgum, har fleiri festarar og ognarar eru.

Í triðja lagi heldur hann, at hagar, har fleiri festarar eru, skulu einskiljast, og seinasta stigið skal vera at einskilja jørðina, har ein festari situr við einum haga.

Sostatt kundi landsstýris-

maðurin hugsað sær, at sett sjøtul á tilgongdina við at einskilja tey smærru festini og at tey stóru festini verða einskild aftan á.

Men hann hevur eisini gjørt sær greitt, at tað verður hvørki í dag ella í morgin, at almenna jørðin verður einskild, tí talan er um eina drúgva tilgongd.

Ein avgerandi spurningur, støða skal takast til, er, hvat tað almenna skal selja almennu jørðina fyri.

Skal tað vera fyri marknaðarprís, ella skal prísurin bara vera eitt eiti.

Jacob Vestergaard heldur, at tað er ein spurningur, sum skal viðgerast.

Men eitt, sum liggur í kortunum, er, at ein nevnd skal setast at meta um virðið á jørðini og so verður hon einskild fyri metingarvirðið.

Metingarnevndin skal meta um, hvat vanligur prísur er fyri jørð í teimum økinum, jørð skal einskiljast.

– Jarðarprísir eru ymiskir, alt eftir, hvar í landinum, jørðin er, staðfestir landsstýrismaðurin.

Men hann sigur, at prísurin kann eisini ásetast á annan hátt. Enn er spurningurin um at einskilja jørðina, komin so stutt, at tað er meningsleyst at fara at tosa um eina prísáseting longu nú, sigur Jacob Vestergaard.

Hinvegin heldur hann, at tey, sum sita við jørðini í dag, hava nøkur rættindi, sum myndugleikin ikki kann skúgva til vikis. Eitt nú hava tey skapt nøkur virði, sum tey mugu fáa endurgjald fyri, verður jørðin seld undan teimum.

Harafturat heldur hann, at bøndurnir, sum sita við jørðini, eiga at fáa fyrstarætt til at ognar sær jørðina, tí tað er ikki neyðugt at bjóða jørðina út í friari sølu. Men støða

55%

Tilsamans eru Føroyar 2.300 merkur, uttargarðs, og av teimum er landsjørðin 1.300 merkur, ella 55 prosent. Sostatt eru 1.000 merkur, ella 45 prosent av jørðini í Føroyum, ognarjørð.

Tað merkir, at 55 prosent av Føroya landi almenn jørð og tilsamans eru tað einir 360-370 festarar kring landið, sum røkja hesa jørðina í størri og minni festum.

Tað, Jacob Vestergaard

vil sleppa at einskilja, eru tær 1.300 merkurnar, sum eru landsjørð. Tað svarar til 20.800 gyllin, men tað er ógvuliga ymiskt, hvussu nógv ein gyllin er verdur, alt eftir, hvar hann er.

Innangarðsjørðin bara átta prosent av øllum lendinum, men hinvegin eru tað bara onkustaðni ímillum 3 og 6 prosent av allari jørðini í Føroyum, sum er velt.

aki@sosialurin.fo